

הסכם המסגרת בין לבנון לישראל – צעד חיובי ראשון בדרך הארוכה לשינוי

אורנה מזרחי | גיליון 2164 | 2 ביולי 2026

חתימת הסכם המסגרת בין ישראל ללבנון הינה התפתחות חשובה וחיובית ביחסי שתי המדינות, המבטאת את האינטרס המשותף לשתיהן לפעול לפירוק חזבאללה מנשקו ולהרחקת איראן מלבנון. עם זאת, יישום ההסכם צפוי להיות איטי, ארוך ורצוף קשיים, ואין וודאות כי יצלח, בעיקר בשל התנגדות חזבאללה וחולשת המדינה והצבא הלבנונים. למרות זאת, מבחינת ישראל רצוי לדבוק במתווה המוצע בהסכם, הן לניצול ההזדמנות לשינוי המציאות הביטחונית והיחסים עם לבנון והן למיצוי הפוטנציאל הגלום בו לשיפור מעמדה האזורי והבינלאומי.

ב-26 ביוני, חתמו ישראל ולבנון על הסכם מסגרת בתום הסבב החמישי של השיחות הישירות ביניהן בחסות אמריקאית. החתימה על ההסכם מהווה התפתחות חשובה ביחסי שתי המדינות, אשר הצהירו על יעדן המשותף להשיג שלום וביטחון, לסיים את מצב המלחמה ולפעול בנחישות באמצעות משא ומתן ישיר להשגת פתרון כולל כמדינות ריבוניות. ההסכם מציג חזון משותף להשגת הסכם שלום עתידי ומתווה את הנתיב להשגת מטרותיהן בתהליך הדדי ומדורג, כאשר כל אחת מהן יכולה למצוא בו מענה לדרישותיה:

- **לבנון** זוכה בשורת הישגים: הכרה בה כמדינה ריבונית והבטחה לשמירת שלמותה הטריטוריאלית, שממנה משתמעת נסיגה ישראלית מלאה בסוף הדרך; הכרה במונופול המדינה על הנשק שירוכז בידי צבא לבנון להבטחת שליטה ריבונית אפקטיבית על כלל שטחה, תוך התחייבות לפירוק כל המיליציות החמושות ובראשן חזבאללה; דרישה לאי-התערבות של גורמים חיצוניים בענייניה – במשתמע איראן, מבלי שתוזכר בשמה; התחייבות של ישראל כי לא תפעל צבאית נגד לבנון לאחר פירוק חזבאללה, כולל הצהרה כי אין לה שאיפות טריטוריאליות בלבנון; והתחייבות אמריקנית לפעול לסיוע כלכלי לשיקום לבנון ולחזרת העקורים לבתיהם, כולל מאמץ אמריקאי לגיוס שותפים בינלאומיים לכך.
- **ישראל** זוכה בהישגים הבאים: מענה לדרישתה העיקרית – פירוק חזבאללה מנשקו – תוך סיכום על מתווה קונקרטי להשגת מטרה זו עם פיקוח אמריקאי הדוק; הכרה בכך שנסיגתה מלבנון תתבצע באופן מדורג, תחל באזורי פיילוט, ותהיה מותנית בהשגת היעדים מול חזבאללה; הסכמה משתמעת כי צה"ל יכול להמשיך להחזיק באזור החיץ (עד הקו הצהוב) לטובת ביטחונם של תושבי הצפון; הכרה בכך שלכוחות צה"ל זכות להגנה עצמית, קרי ביכולתם לפעול מול איומים המופנים נגדם; והתחייבות של לבנון וארצות הברית לפעול למניעת העברות כספים לחזבאללה, כולל הכספים שיועברו מגורמים חיצוניים לצורכי שיקום.

המתווה הכלול בהסכם לפירוק חזבאללה מנשקו ונסיגת צה"ל יתנהל בסדר הבא: צה"ל יתפנה במדורג מאזורים שבהם השלים את הטיפול בפירוק תשתיות חזבאללה. לאחר מכן, צבא לבנון יפרוס כוחותיו במקומו בפיקוח אמריקאי ויקבל את האחריות הביטחונית המלאה על אזורים אלה, כולל מניעת התבססות מחדש של חזבאללה בהם. במסגרת זאת, נקבעו שני אזורים מצומצמים במרחב נבטייה בהם יתבצע הפיילוט הראשון, והם הוצגו על גבי מפה במסיבת העיתונאים שערך ראש ממשלת ישראל, בנימין נתניהו, ב-27 ביוני. להסכם נלווה גם נספח צבאי שעוסק ביישום, אך תוכנו נותר חסוי. מפרסומים בתקשורת עולה כי הוא כולל פירוט של השלבים והתנאים לביצוע הנסיגה ההדרגתית של צה"ל בתיאום מלא ורציף עם צבא לבנון, בסיוע, גישור ופיקוח אמריקאים. בנוסף לוועדת הקישור והתיאום הצבאית בין הצדדים, יימשך גם המשא ומתן המדיני בתיווכה של ארצות הברית.

חולשות ההסכם

על אף יתרונות ההסכם עבור לבנון וישראל – אשר להן אינטרס משותף בפירוק חזבאללה ובשחרור לבנון מפליתתה של איראן – מסתמן כי **הדרך ליישום ארוכה ורוויית מהמורות**. לנוכח האתגרים המורכבים, אין כל ודאות כי ניתן יהיה להוציאו אל הפועל, כאשר על תהליך היישום מעיבה שורת איומים מרכזיים, ובהם:

- **התנגדות חזבאללה** – הארגון מסרב לקבל עליו את הדין ולוותר על נשקו, מעמדו העצמאי והקשר לאיראן, תוך איום ישיר או עקיף במלחמת אזרחים. כמו כן, ייתכן כי כמנהגו בעבר הארגון ינסה לפגוע בגורמי הנהגה לבנונים או במובילי המשא ומתן עם ישראל. אמנם, הארגון חלש היום יותר מבעבר, אך עדיין יש ביכולתו להפריע לתהליך יישום ההסכם. זאת, כשהוא משתמש בכל יכולותיו כדי להבטיח את שרידותו ושימור האינטרסים שלו, תוך המשך מאבק צבאי נחוש נגד כוחות צה"ל שבתחום לבנון.
- **חולשת צבא לבנון והמדינה הלבנונית** – צבא לבנון מצוי בנחיתות מול חזבאללה, גם במצבו החלש הנוכחי של הארגון. כבר הוכח בעבר כי לצבא לבנון, אשר קיבל תפקיד מרכזי ביישום ההסכם כזרוע הביצוע של ממשלת לבנון, אין את הרצון והיכולת להתעמת עם חזבאללה. עד כה, הוא נמנע מעימותים אלימים עם פעילי הארגון ולעיתים אף שיתף עימם פעולה. לחייליו חסרים ההכשרה, הציוד והנשק הנדרשים, וכדי שיוכל לעמוד במשימות שההסכם מטיל עליו חיוני לבצע בו רפורמות מקיפות, לחזקו באופן משמעותי ולהביא לשינוי האסטרטגיה שלו מול חזבאללה. אמנם, בהסכם נקבע כי יש לפעול לחיזוקו, אך הדבר דורש משאבים וזמן. יש להוסיף על כך גם את התפקוד הלקוי של מוסדות המדינה הלבנונית וכלכלתה הכושלת, אשר יכולים להקשות על יישום ההסכם ועל מידת הנכונות של גורמים בינלאומיים לסייע ללבנון.
- **הפרעות אפשריות מצד איראן** – ההסכם עומד במתח ישיר מול המגעים בין ארצות הברית לאיראן לסיום המלחמה, במיוחד בעקבות מזכר ההבנות שנחתם ביניהן ב-17 ביוני. מזכר זה קבע כי יש לסיים את מצב המלחמה ולכבד את שלמותה הטריטוריאלית של לבנון (ללא הסייגים שבהסכם בין לבנון לבין ישראל) וכלל הסכמה על הקמת מנגנון תיאום בנושא הפרות במעורבות פקיסטן וקטר, ללא ממשלות לבנון וישראל. איראן כבר הפגינה את נכונותה להסתכן בקריסת הפסקת האש לשימור מעמדה בלבנון ולהבטחת שרידותו של חזבאללה. בנוסף, אין לשלול את האפשרות שבמקרה של קשיים במשא ומתן עם ארצות הברית, היא תדחוף את חזבאללה להפר את הפסקת האש כדי לתרץ את החלטתה להשעות/להפסיק את שיחותיה עם האמריקאים. תרחיש מעין זה יעיב על יישום ההסכם בדרום לבנון לנוכח מה שמצטייר עד כה כהעדפת טראמפ לשימור האינטרס האמריקאי מול איראן על פני מזעור ההשפעה האיראנית בלבנון.
- **נוכחות כוחות צה"ל** ברצועת הביטחון – ההסכם מכתוב את המשך נוכחות כוחות צה"ל ברצועה זו לזמן בלתי ידוע. עובדה זו עלולה לייצר לא רק עימותים עם חזבאללה, השואף למנוע את יישום ההסכם וכבר מנסה לפגוע בחיילי צה"ל, אלא גם חיכוכים עם צבא לבנון והתושבים המקומיים המבקשים לחזור לבתייהם. כל זאת, תוך סיכון קבוע לחיילי צה"ל, המוגבלים בפעילותם ההתקפית ומתמקדים בהגנה.

התגובות להסכם בלבנון

חתימת ההסכם עם ישראל מעוררת כצפוי ויכוח פנימי רחב בלבנון בין תומכי חזבאללה ומתנגדיו. הנשיא ג'וזף עאן וראש הממשלה נוואף סלאם, האחראים לו, הגדירו אותו כהישג דיפלומטי היסטורי וכמהלך חיוני להשבת הריבונות הלבנונית. הם טענו כי זוהי הדרך היחידה להביא לנסיגה ישראלית הדרגתית, לאפשר לעקורים לשוב לדרום המדינה ולהתחיל בשיקום הכלכלי שלה. יוזמתם נתמכת באופן ברור על ידי כלל המפלגות הנוצריות, המבקרות את תפקידו השלילי של חזבאללה, וקוראות זה מכבר לפירוקו מנשקו ולהרחקת איראן מהתערבות בענייניה הפנימיים של לבנון. כך, למשל, מנהיג מפלגת "הכוחות הלבנוניים", סמיר ג'ע'ע, הביע תמיכה חד משמעית בהסכם והתייבב לצד ההנהגה כשהוא טוען כי זוהי היוזמה הפוליטית החשובה ביותר של המדינה הלבנונית זה כחמישים שנה. גם מנהיג מפלגת הפלנגות, סאמי ג'ומאיל, תמך והתריע מפני המאמצים לפגוע ביישום ההסכם. קולות דומים נשמעו גם מצד גורמים במחנה הסוני. במסגרת זו, בלטה תמיכתו הנלהבת של חבר הפרלמנט הסוני פואד מחזומי, אשר הציג התפתחות זו כהזדמנות שאסור להחמיצה.

לעומת זאת, באופן לא מפתיע, חזבאללה מיהר להציג את התנגדותו המוחלטת להסכם. מזכ"ל הארגון נעים קאסם הגדירו ב-27 ביוני כהסכם משפיל של כניעה לתכתיב ישראלי-אמריקני ומעשה בגידה של הממשלה הלבנונית. קאסם טען כי ההסכם בין ישראל ללבנון חסר תוקף; קרא לאמץ את הסכם ההבנות האמריקאי-איראני; והבטיח להמשיך במאמץ הצבאי להשגת הנסיגה הישראלית המלאה. לקאסם הצטרפו גם דוברים נוספים מהארגון המבטאים זעם רב והתנגדות נחרצת לניסיונות לפרק את חזבאללה מנשקו בטענה כי מדובר בהסכם בטל ומבוטל שאין שום סיכוי לממשו.

חזבאללה, המבודד כיום במערכת הפוליטית הפנימית של לבנון, זכה לתמיכה ברורה רק מצד אמל, מפלגת האחות השיעית שלו. מנהיגה נביה ברי, אשר הביע בעבר הסכמה למסלול הדיפלומטי מול ישראל (אם כי הסתייג מהשיחות הישירות), הציג קו קיצוני וחרף נגד ההסכם וטען שהוא יוביל למלחמת אחים כמזימה שנועדה לגרום לכאוס בלבנון. להתבטאויות קיצוניות אלה של ההנהגה השיעית התלוו גם הפגנות אלימות של תומכי חזבאללה בביירות ובבקע, כולל חסימת כבישים ושריפת שלטים בעד המהלך, אך הן פוזרו בידי כוחות הביטחון הלבנוניים. מעניין כי על אף האיום מצד חזבאללה במלחמת אזרחים נוספת, קוראת הנהגתו, וכן הנהגת אמל, להימנע מהיגררות למעשי אלימות רחבים. ייתכן כי שני הארגונים מעריכים כי ישכילו למנוע את יישום ההסכם בלי לשלם את המחיר של עימות פנימי נרחב.

משמעויות לישראל

מבחינת ישראל, בחתימת ההסכם גלומים הישגים חשובים. ראשית, עצם חתימתו מבטאת הכרה של ממשלת לבנון במדינת ישראל, ומעידה על אפשרות לשינוי במערכת היחסים עם לבנון בעתיד (במנותק מהזירה הפלסטינית). בכך יש גם כדי לתרום לשיפור מעמדה האזורי של ישראל. ההסכם גם מנטרל במידת מה את השלכותיו השליליות של מזכר ההבנות שנחתם בין איראן לארצות הברית, אשר הכיר במעורבות האיראנית בלבנון. המתווה שבהסכם הישראלי-לבנוני-אמריקאי גם מייתר את התערבות המדינות שאמורות לפקח על הפסקת האש לצד ארצות הברית – איראן, פקיסטן וקטר – במסגרת התא למניעת חיכוך עליו הוסכם במשא ומתן בין איראן לארצות הברית.

ביחס לזירה הלבנונית, ההסכם מייצר הזדמנות לשינוי המציאות הביטחונית והמדינית. הזדמנות זו נובעת בעיקר מהשינוי הפוליטי בלבנון (ההנהגה החדשה ותמיכת רוב האוכלוסייה במדיניותה נגד חזבאללה ואיראן), מחולשתו הנוכחית של חזבאללה בעקבות המלחמה ובהתבסס על ההערכה כי לא ניתן להביא לפירוקו המוחלט של חזבאללה רק באמצעות המעשה הצבאי. ההסכם ותהליך יישומו יכולים לבסס את טענות ישראל כי אין לה שום עניין בכיבוש לבנון, אלא רק בפירוק חזבאללה מנשקו, וכן להבליט את תפקידם השלילי של חזבאללה ואיראן כספווילר העיקרי. נכון שצה"ל נדרש בעקבות ההסכם לריסון פעילותו נגד חזבאללה, אך נראה כי גם ללא הסכם זה הוא היה נאלץ לעצור את התקדמותו בלבנון.

לסיכום, נראה כי על אף הקשיים הרבים הצפויים ביישום ההסכם עם לבנון, ועל אף שאין וודאות כי הוא יוביל להשגת כלל היעדים, מן הראוי כי ישראל תדבק במתווה שהוא מציג. זאת, תוך ניהול שיח קונסטרוקטיבי עם ממשלת לבנון ומאמץ לחזקה, כולל בנכונות לווייתורים שירחיבו את התמיכה בה מצד הציבור הלבנוני. הנסיגה ההדרגתית הצפויה של צה"ל מחייבת חשיבה מחדש על פריסת כוחותיו לגיבוש קו הגנה דינמי אשר ישמר את חופש פעולתו להגנה על כוחותיו ועל יישובי הצפון, ובה בעת יפחית ככל שניתן את החיכוך עם צבא לבנון והאוכלוסייה המקומית. כמו כן, נדרש המשך שיתוף פעולה ותיאום עם ארצות הברית, אשר לתפקידה המרכזי בזירה הלבנונית אין תחליף.

עורכי הסדרה: ענת קורץ, רינת חרש ואלדד שביט.